

ביאורים

תפיסת העולם הרווחת בקרב הציבור היא שיש דעות שונות ומנוגדות בתוך האומה, ואין יכולת לגשר ביניהן. יש ימנים ויש שמאלנים, יש לאומיים ויש אוניברסליים. אין מקום ב'מרחב תפיסות העולם' שבו הם יכולים לדור יחד. תפיסת העולם של כל אחת מהדעות סוברת שרק מה שהיא חושבת הוא הנכון והאמתי, ואילו הדעה השנייה היא דעה שקרית ומסולפת. מכך נגרמת 'התפוצצות הכוחות', מאבק נוקב בין כל הדעות, שבו כל אחת מנסה להשליט את עצמה על חברתה. אך יש בגישה זו חולשה גדולה. תפיסת עולם כזו מצומצמת וחלשה. מי שחושב שכל מה שלא מתאים למה שהמוח שלו חושב - טועה, גורם לתוהו ובוהו בעולם, והוא בהכרח צר אופקים ומצומצם. ישנן בעולם דעות עמוקות ותפיסות עולם רחבות, שאין האדם הפרטי יכול לעמוד עליהן ולהבין את חשיבותן ואת אמיתתן.

לכן צריך לקחת את כל עולם האמונות והדעות, את המנועד הרחב ביותר של תפיסות העולם בעם ישראל, לברר את נקודת האמת שבכל אחת מהתפיסות - ולגרום להתנגשות ביניהן, התנגשות שתביא לפירון ולשלמות. תפיסת עולם צרה אינה מתאימה לאופי של עם ישראל, החפץ בשלמות, שכל תפיסת עולם מצומצמת גורמת לו למחנק רוחני ולחוסר מיצוי יכולותיו וכישרונותיו. זוהי תכונה שמייחדת את עם ישראל משאר האומות. כל הגויים יכולים להאמין באידיאל מסוים ולנסות להגשימו במציאות. יש להם אל, כוח מסוים, שאותו הם צריכים לעבוד ולגלות. אך עם ישראל עובד את אלוהי האלוהים, את מקור כל הכוחות, ולכן הוא רוצה נגיעה בכל תפיסות העולם וחפץ בחיים שלמים ועשירים. כאשר תפיסות העולם הצרות משתלטות על השיח הציבורי, עם ישראל כולו מפסיד, ובעיקר בני הנעורים, שאינם יודעים על העושר האמוני ועל תפיסת העולם הרחבה והעמוקה של עם ישראל. זו הסיבה שהם הולכים לחפש מענה במקורות זרים ומנוכרים.

הרחבות

• הירידה של בני הנעורים - מעידה על גדלות נפשית

דעות הקלושות הבאות מקצר הראות וקטנות אמונה של עז האחדות האלהית... ומאבדות ביחוד מבני הנעורים. בדורו של הרב קוק הייתה התרחקות ממסורת ישראל, בעיקר בקרב בני הנעורים. במאמר הדור מנתח הרב קוק את הסיבה לכך, וכותב שהדבר לא נובע משפלות הדור, אלא אדרבה - מגדלות נפשית. נפשם של בני הנעורים גדולה, ולכן הם רוצים להיפגש עם עמקות וגדלות רוחנית בתורה, עם ערכי מוסר גדולים, עם תורה שמחיה את עם ישראל לתחייה לאומית. אולם בגלל מיעוט העיסוק בעמקות בנושאים אלה בקרב תלמידי החכמים, לא מצא הדור הצעיר את מבוקשו: "חלק גדול מהדור הצעיר איננו חש כל כבוד לכל מה שהורגל (מסורת ישראל), לא מפני שאופלה נפשו... כי אם מפני שעלה עד המקום, שלפי אותו הצביון שהורגל בו עד כה שיביט על ידו על החק והמשפט, על המסורת והאמונה בכלל, על כל טהור וקדוש, על כל אמת גדולה נצחית ואלהית אשר במושגים, מפני מיעוט העבודה בתלמודם של יסודי הרגש והדעת שבמרחב התורה... עד שנדמה לו שהכל הוא שפל הרבה מערכו... הוא נתגדל ועלה בפעם אחת, הצרות מרקוהו... ולא יוכל לעמוד בשפל. כנפים עשה לו רוחו ובמרומים ימריא, ושם לא נתנו לו עדיין את חפצו". הצרות התכופות שהיו בעם ישראל גרמו לבני הנוער להתבגר ולתור אחר משמעות ואידיאלים לאומיים, אולם הם לא מצאו את מבוקשם בתורה מהסיבה שהזכרנו לעיל. הדבר גרם לכך שהדור הצעיר "פנה לו אל הזלזול והשלילה" ביחס למסורת ישראל, כי היא נתפסה אצלם כדת עתיקה ולא רלוונטית.

התיקון לבעיה זו, על פי הרב, הוא שתלמידי החכמים ילמדו ויתבו ספרים על פנימיות התורה, על מוסר התורה ועל רעיונות אמוניים, שיהיו תורת חיים עבור הלומדים: "אנחנו צריכים ללמד תורת חיים ממקור החיים, דרכי מוסר מלאי אורה וצהלה, דברי חן ושכל טוב" [אדר היקר, עקבי הצאן, מאמר הדור].

להצלחתם, רפואתם, זיווגם וזרע של קיימא של תושבי נוף איילון בתוך עמך בית ישראל

התפוצצות הכחות של המחשבה, מביאה גם-כן לאפיסת המחשבה וחלשתה; כי מה יוכל לחשב מי שסובר שכל מה שהוא חוץ לחלל-הגלגלת של איננו כי-אם תהו-ובהו ארץ, והעולם והחיים איננו כי-אם מה שמצוי ברביעית-דם ובכזית-מוח שלו.

מעוט העבודה, של הכנסת כל המחשבות הטובות והעדינות של כנסת ישראל למקום אחד, להתאימן ולהפרותן, הוא שגורם שאותן המחשבות, שהן באמת תולדות התהו והבהו, שאינן עלולות להתאחד עם החיים הפנימיים והמלאים של האמה הישראלית, הדעות הקלושות הבאות מקצר הראות וקטנות אמונה של עז האחדות האלהית, מעזים של ישראל וגאותם, משל בגבורתו עולם עיניו בגוים תצפינה, הסוחרים אל ירומו למו סלה", הן עולות כעבי חשך ומביאות אפלה לעולם, ומאבדות ביחוד מבני הנעורים את כל גאון ההפכה העצמית ממקורה ומבסיסה הבריאה, במסותרים תבכה נפשי מפני גוה, מפני גאותן של ישראל שנטלה מהן".

(אדר היקר, מעט צרי - המשך)

התפוצצות הכחות של המחשבה - שיטות מנוגדות זו מזו בענייני מחשבה. לאפיסת - לעצירת. חוץ לחלל-הגלגלת - מנוגד לדעתו. תהו-ובהו - הבל. כל המחשבות וכו' - לימוד אמונה של כל זרמי המחשבה של גדולי ישראל. וקטנות אמונה - אמונה מצומצמת, שאינה נותנת מקום להיפתח להסתכלות עמוקה יותר. מעזים - מבטחם. גאון וכו' - עמידה בעוז, מתוך ההכרה בערכם העצמי.